

Schaf levensloopregeling af

Bas Jacobs

De Volkskrant, 29 november, 2007

De levensloopregeling (LLR) wordt verdedigd met vier argumenten, die geen van allen hout snijden. De LLR moet daarom worden afgeschaft.

Ten eerste is de LLR een verlofregeling voor zorg aan kinderen of ouderen, scholing, sabbaticals en vroegpensioen. Subsidies voor verlof zijn onverstandig, want het maakt betaald werk, dat door de hoge belastingdruk al sterk wordt ontmoedigd, nog minder aantrekkelijk. De LLR ondermijnt de vrouwenemancipatie en stimuleert vervroegde pensionering. Verlof betaald uit eigen zak is prima, maar niet op kosten van de samenleving. Extra scholingssubsidies zijn overbodig. Scholingskosten kunnen door bedrijven en huishoudens al worden afgetrokken van de belastingen.

Dan het tweede argument: het spitsuur. Hoe kunnen mensen zorg voor kinderen en betaald werk combineren? De LLR helpt gezinnen van de regen in de drup. De LLR geeft namelijk prikkels om te *sparen*, terwijl gezinnen met kinderen al financieel klem zitten door hoge woonlasten en verplichte pensioenbesparingen. Ze moeten de mogelijkheid krijgen om geld of tijd over te hevelen uit de levensfase waarin veel geld en tijd aanwezig is: als de kinderen uit huis zijn en tijdens pensioen. Mensen moeten tijdens het spitsuur dus *lenen* of later met pensioen gaan. Dan kunnen ze minder gaan werken om voor kinderen te zorgen of de kinderopvang makkelijker betalen. Met de LLR is dit onmogelijk. Het is economisch onzinnig om jongeren te prikkelen meer te sparen. Zij hebben een nog lager inkomen dan tijdens het spitsuur. Jongeren kunnen bovendien beter lenen voor hun opleiding dan sparen.

Lenen tijdens het spitsuur moet makkelijker worden. Werknemers sparen verplicht grote bedragen voor hun pensioen. Tijdens het spitsuur zouden zij een aantal jaren vrijstelling kunnen krijgen voor pensioenbesparingen. Daar tegenover staan dan wel hogere pensioenpremies na het spitsuur, langer doorwerken of een lager eindpensioen. Daarnaast zijn woonlasten vaak torenhoog. Alternatieve hypotheekvormen moeten worden ontwikkeld met lagere hypotheeklasten gedurende het spitsuur, hogere lasten daarna of met langere looptijden. Gedurende het spitsuur kunnen mensen ook opgebouwde pensioenrechten, het hypotheekvrije gedeelte en de overwaarde van huizen als onderpand voor consumptieve leningen gebruiken. Overheidsingrijpen is dan onnodig, alleen creativiteit van vakbonden, pensioenverzekeraars en banken.

Dan het derde argument: de LLR moet worden uitgebreid om inkomensschokken bij werkloosheid, ziekte, arbeidsongeschiktheid of demotie op te vangen, zoals Lans Bovenberg voorstelt. Uitkeringen van honderd procent van het laatst verdiende inkomen zijn onverstandig, omdat dan teveel mensen in een uitkering belanden. Met opnames uit de LLR kan wel tot honderd procent worden aangevuld. Maar ook dat is onverstandig; door de fiscale subsidies stijgt het beroep op uitkeringen. Mensen zonder spaargeld moeten wederom kunnen lenen bij tegenslag. Mensen met spaargeld kunnen zichzelf

bedruipen.

Het vierde en laatste argument is overheidspaternalisme. Het is goed als de overheid mensen aanmoedigt om te sparen. Maar waarom sparen mensen niet zelf voor het spitsuur of voor slechte tijden? Met de LLR behandelt de overheid haar burgers als kleuters die iedere maand zegeltjes in hun spaarboekje moeten plakken. Paternalisme is een zwakgebod, dat iedere overheidsinterventie kan legitimeren.

De economische onderbouwing van de LLR berust op drijfzand. De overheid subsidieert nu onnodig iedere gespaarde euro met ongeveer 30 eurocent, met name omdat de vermogensgroei in de LLR onbelast is, terwijl gewone besparingen wel belast zijn. Werknemers kunnen daardoor sneller met pensioen. De LLR remt bovendien investeringen in scholing omdat sparen financieel meer oplevert. De LLR vergroot de inkomensverschillen omdat hoge inkomensgroepen meer sparen. De LLR draait de belastingheffing op kapitaalinkomen helemaal de nek om als Bovenberg's fiscale regeling voor inkomensderving wordt ingevoerd. Dan parkeert iedereen zijn spaargeld zoveel mogelijk in de LLR en de overheid kan fluiten naar de opbrengsten uit de vermogensrendementsheffing. Bovenberg stelt dat er géén fiscale subsidie in de LLR zit. Dat is incorrect zolang het maatschappelijk wenselijk is dat kapitaalinkomen wordt belast.

De LLR remt de vrouwenparticipatie, zet aan tot vervroegde uittreding, voert de druk tijdens het spitsuur op, frustreert belastingheffing op kapitaalinkomen en vergroot de inkomensverschillen. Als de LLR ook voor inkomensderving kan worden gebruikt, stijgt de uitkeringsafhankelijkheid en wordt het onmogelijk kapitaalinkomen te belasten. Een vergrijzende samenleving met een krappe arbeidsmarkt kan dit zich niet permitteren. Wenselijk zijn *leen*faciliteiten voor het spitsuur of bij economisch ontij. Dat kan prima zonder onnodige subsidies en zonder paternalistische overheidsinterventies. Nog meer fiscaal gesubsidieerde spaarpotten -- naast die voor pensioen en eigen huis -- zijn overbodig, onrechtvaardig en economisch schadelijk. De LLR dient daarom, tegelijk met de spaarloonregeling, te worden afgeschaft.

Bas Jacobs is hoogleraar economie en overheidsfinanciën aan de Erasmus Universiteit Rotterdam